

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ 7^{ου} ΕΞΑΜΗΝΟΥ
Διδασκων-κα. Κοσμάκη
Φοιτητής-Γιώργος Κωστόπουλος/7^ο Εξάμηνο

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΜΟΣΧΩΒΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΚΑ ΠΟΥ ΤΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ

Map of Moscow 1974

Map of Moscow 1836

Η Μόσχα κατοικήθηκε στα τέλη της 1^{ης} χιλιετίας μ.Χ. από τους Σλάβους Βιστίπτι και ΒΔ από το σημερινό της κέντρο από τους Κριβίτι. Στα τέλη του 11^{ου} αιώνα ήταν μια μικρή πόλη στις εκβολές του ποταμού Νεγκλίγια με φεουδαλικό κέντρο και μικρο εμποροβιοτεχνικό περίγυρο. Κατά το τελευταίο τέταρτο του 15^{ου} αιώνα επι μεγάλου πρίγκηπα Ιβάν Γ' Βασιλέβιτς, η Μόσχα γίνεται πρωτεύουσα του συγκεντρωμένου κράτους που αποπνίγει τον μογγολοταταρικό ύγχο. Το 16^ο αιώνα η Μόσχα ξεπερνάει σε μέγεθος το Λονδίνο, την Πράγα και άλλες Δυτικοευρωπαϊκές πόλεις. Ύστερα πρωτεύουσα της Ρωσικής Αυτοκρατορίας γίνεται η Αγία Πετρούπολη και μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση το 1917 η Μόσχα γίνεται πρωτεύουσα της Ε.Σ.Σ.Δ. και από το 1991 και μετά της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Μετά το 1917 άρχισε η ριζική ανασυγκρότηση της Μόσχας με βάση τις νέες αρχές της πολεοδομίας. Μεταξύ 1918 και 1925 εκπονήθηκε σχέδιο για τη "νέα" Μόσχα (όμιλος αρχιτεκτόνων υπό τον Α.Β. Σούσεφ) το οποίο ήταν κυρίως αρχιτεκτονικό και λιγότερο πολεοδομικό ενδιαφέροντος. Το γενικό σχέδιο όμως του 1935 ήταν αυτό που δημιούργησε την εικόνα της Μόσχας που διατηρείται μέχρι και σήμερα, εικόνας πολύ αξιοληυτικής μιάς και κατέχει μια από τις υψηλότερες θέσεις στις πόλεις με μεγαλύτερο ποσοστό πρασίνου ανα κάτοικο.

СХЕМА ПЛАНИРОВКИ МОСКВЫ

Fig. 2. Αύξηση του πληθυσμού της Μόσχας

Χρονιά	Συνολικός πληθυσμός	Απόλυτος αριθμός κτιρίων
1913 (απογραφή 15ης Ιουνίου)	1.018.000	54,3
1926 (απογραφή 17ης Ιουνίου)	4.542.000	46,5
1939 (απογραφή 15ης Ιουνίου)	6.044.000	42,6
1970 (απογραφή 15ης Ιουνίου)	7.081.000	44,0

Fig. 1. Αύξηση της δυναμικής της Μόσχας (σε αμφίπλευρη άξονα) στην Αρχή των δεκαετιών (σε χιλιάδες)

Χρονιά	1917	1941	1966	1971	1977
Συνολικός αριθμός κτιρίων	176,8	326,2	388,5	878,7	878,7
Αριθμός κτιρίων ανά κτίριο	13,4	243,6	364,4	505,5	528,9
Αριθμός κτιρίων ανά κτίριο	21,0	42,7	140,0	242,1	287,6
Αριθμός κτιρίων ανά κτίριο	31,0	39,9	182,1	131,1	81,8

Στα πλαίσια της πολεοδομικής ιδέας της Μόσχας, η "νέα" Μόσχα αναπτύσσεται.

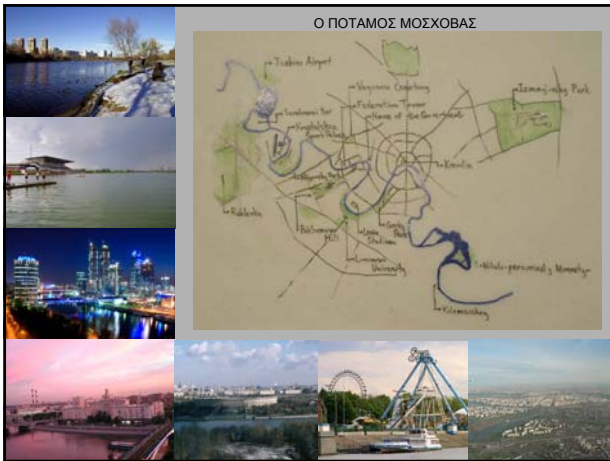
Γενικό Σχέδιο της Μόσχας, 1935

- Με το γενικό σχέδιο του 1935 η Μόσχα μετατρέπεται από μια πόλη με χαώδη ρυμοτομία και στενούς δρόμους, σε μια πόλη με μεγάλες πλατείες και λεωφόρους με ωραίες προκυμαίες και πάρκα. Λύθηκαν προβλήματα συγκοινωνίας και της εκτροπής των νερών του Μόσχοβα. Επίσης το 1935-39 λειτουργήσαν οι πρώτες γραμμές του μετρό. Το διάστημα 1932-37 κατασκευάστηκε η διώρυγα της μόσχας, η οποία βοήθησε στο να λυθούν προβλήματα υδρεύσεως και ανάπτυξης της ναυσιπλοΐας στο σταθμό. Ακόμα έγιναν εκτεταμένες δεινδροφυτεύσεις. Το 1935-41 δημιουργήθηκε το Κεντρικό Πάρκο Πολιτισμού και Αναψυχής Γκόρκι, το τεράστιο πάρκο Ισμαίλοφσκι στα Ανατολικά, 1931, το Σκόλνιτσεσκι, το οποίο υπάρχει από το 1878 και ανασχεδιάστηκε το 1931. Το 1949-50 δεινδροφυτεύτηκε η πλατεία Πούσκιν και χαράχθηκαν νέα μεγάλα πάρκα και άλση στη Νοτιοδυτική περιοχή της πόλης.
- Το επόμενο σχέδιο για τη Μόσχα ήρθε το 1951 - 1969 που υλοποιήθηκε υπό την καθοδήγηση του αρχιτέκτονα Δ. Ν. Τασούλιν. Επίσης συνέβαλλε και η ίδρυση το 1950 του Ινστιτούτου Πολεοδομίας "Μοσπρόεκτ". Στόχος του δεκαχρονού σχεδίου ήταν να τονιστεί η ακτινωτοκυκλική δομή της πόλης και η ιστορική δομή της πόλης. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος κατασκευάστηκαν πολυόροφα κτήρια σε σημεία τα οποία τονίζουν αυτή τη δομή. Τέτοια κτήρια είναι το Παναθηναίο Λομονόσοφ στους λόφους του Λένιν, 1949-53, (ΝΔ από το κέντρο) , το υπουργείο Εσωτερικών στην πλατεία Σβολόζκοβαγια, 1949-52, οι πολυκατοικίες στην πλατεία Βοσάννα, 1959-54, η προκυμαία Κολνιπνετσάεβα, 1948-52, το ξενοδοχείο Ουκρανία.

Βιομηχανία στη Μόσχα υπάρχει από τον 17^ο αιώνα. Στους χαρτες κάτω βλέπουμε με μαύρο χρώμα τις συγκεντρωμένες βιομηχανικές περιοχές. Όπως φαίνεται και κάτω η βιομηχανία αναπτύσσεται κατά μήκος του ποταμού Μόσχοβα. Επίσης μεγαλύτερη είναι η συγκέντρωση της βιομηχανίας Νότια και Ανατολικά. Αυτό δικαιολογεί την εικόνα του χάρτη με την πυκνότητα της μόλυνσης - αριστερά - η οποία συγκεντρώνεται στις Νοτιοανατολικές παρυφές της πόλης. Στα μέσα του '30 οι βιομηχανίες στη Μόσχα ήταν περίπου 800, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του '80 ήταν 1.400. Παρόλα αυτά ήταν πολιτική πρωτεροαιότητα του Σοβιετικού Κράτους να αποκεντρώσει την βιομηχανία έτσι ώστε να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές, ακόμα και τις πιο απόμακρες, και αυτο ισχυρι και στην κλίμακα της πόλης όπου η υπερσυμπίρωση λειτουργιών στο κέντρο της πόλης είχε καταργηθεί πια στις Σοβιετικές Πόλεις και κάθε περιοχή περιείχε και εργασία και κατοικία και πολιτισμό και μόνο για πιο ειδικές χρήσεις θα έπρεπε να πάει κανείς στο κέντρο.

Δεξιά οι τρεις φάσεις ανάπτυξης της Μόσχας που πρότεινε ο Ernst May. Το κέντρο είναι μόνο διακεκοπτό και η πόλη αναπτύσσεται σαν "τασιμ".

- Πάνω, το "ιδανικό" σχέδιο του Chertakov του 1924, όπου με βούλες το πρόνομο με κάθετη διαγράμμιση το κέντρο με πλάγια διαγράμμιση οι κατοικίες και με όπλη διαγράμμιση η βιομηχανία.
- Κάτω αριστερά, η Μόσχα το 1935. Ο Carlo Aumonino παρατηρεί ότι "...παρόλο που αρθρώνεται σημαντικά στο εσωτερικό των διασπορών τομέων της πόλης θεωρείται ως ανάπτυξη ολόκληρης της πόλης."

- Το **Πάρκο Γκόρκυ** είναι το πλησιέστερο στο Κρεμλίνο Πάρκο. Είναι Νότια της Κόκκινης Πλατείας και εφάπτεται στην Ανατολική πλευρά του Μόσχοβα. Δημιουργήθηκε μεταξύ του 1935-1941 βάση του γενικού σχεδίου του 1935. Προσδιορίστηκε σαν γενικό πάρκο πολιτισμού και αναψυχής. Η μεγαλοπρεπής του είσοδος βρίσκεται στο Βόρειο μέρος του (βλ. πάνω δεξιά). Σήμερα έχει πάρει το χαρακτήρα ενός τεράστιου λουνα-παρκ, είναι κατά κάποιο τρόπο η "ντίσνευλαντ" της Μόσχας. Η σχέση του πάρκου με το ποτάμι είναι πολύ ομόλη και ευχарιστή για τους πολίτες, υπάρχουν κερκίδες όπου μπορεί κανείς να κατσει και να απολαύσει τη θέα. Το πάρκο αποτελεί πόλο έλξης για τους Μοσχοβίτες αλλά και προορισμό για τους τουρίστες. Βόρεια απ' το πάρκο σήμερα συναντάει κανείς ημιδιελυμένες προτομές και αγάλματα σοβιέτικων ηγετών.

Το σκάκι στο πάρκο γκόρκυ αποτελεί διαχρονική συνήθεια...

- Το πάρκο Γκόρκυ από τη δεκαετία του '30 (κάτω αριστερά) στον 21ο αιώνα (δεξιά).

- Το διάστημα μεταξύ 1949 και 1953 κτιζείται Νοτιο του πάρκου γκόρκυ το μεγαλοπρεπές **πανεπιστήμιο Λομονόσοφ** σε "νεο" γοτθικό ρυθμό, ένα από τα καλύτερα δείγματα της σοβιετικής αρχιτεκτονικής αυτής της περιόδου. Η κάτοψη του έχει συμμετρικό άξονα ο οποίος είναι νοσητή ακτίνα προς το κέντρο της Μόσχας. Το κτήριο βρίσκεται στο βάθος των λόφων Λένιν ή όπως σήμερα ονομάζονται sparrow hills, οι οποίοι αποτελούν "συνέχεια" του πάρκου γκόρκυ. Το 1955-56 συμπληρώνεται στη συνέχεια της περιοχής το τεράστιο συγκρότημα του **κεντρικού σταδίου Β.Ι.Λένιν** το οποίο ήταν και το κεντρικό στάδιο των Ολυμπιακών Αγώνων του 1980. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει Carlo Azeglio στο βιβλίο του "Κυριαρχία και Υποτέλεια": "... η γενική διάταξη που σχηματίζεται απ' το οδικό δίκτυο και την διασύνδεση των μνημείων (πανεπιστήμιο-στάδιο) μπορεί να ερμηνευτεί ως ανάκτηση των κλασικών πολεοδομικών συστηματοποιήσεων, παρόλο που η σχέση μεταξύ ζωνών οικολογικής και ατομικής χρήσης έχει ολοκληρωτικά διαμορφωθεί προς όφελος των πρώτων."